

# Jaan Kaplinski -seurasta

## Kaplinski-Kallaste kulttuurikeskukseksi

### VISIO

Tartosta kotoisin oleva kirjailija, runoilija ja esseisti Jaan Kaplinski (22.1.1941–8.8.2021) oli ja on kansainvälisen tason runoilija ja ajattelija. Hän oli Viron kirjailijoista kosmopoliittisin, samalla syvin juurin kiinni Viron mullassa ja kielessä. Hän kirjoitti ja julkaisi elämänsä aikana yli 60 kirjaa Virossa ja saman verran ulkomailla. Hänen tuotantoaan on käännetty vähintään 30 kielelle. Kaplinski on saanut lukuisia palkintoja, mm. Euroopan kirjallisuuspalkinnon elämäntyöstään. Hän on ollut myös toistuvasti Nobelin kirjallisuuspalkintoehdokas. Kaplinskin runous ja ajattelu on arvostettu ja tunnettu Viron lisäksi Suomessa, Skandinaviassa ja muualla kansainvälisessä kirjallisuusmaailmassa.

Julkaistujen teosten lisäksi Jaan Kaplinskilta jäi jälkeen mittava kirjallinen ja digitaalinen perintö: kansioittain merkintöjä ja ajatelmia, luentoja ja esitelmää, runojen ja kertomusten luonnoksia, artikkeleja, esseitä, päiväkirjoja, kulttuurisesti kiinnostava kirjeenvaihto, kirjasto ja paljon muuta. Koko tämän runsaan materiaalin käsittely, lajittelu ja kunnostus vie paljon aikaa, jotta sen saa käyttöön nykyisille ja tuleville polville. Se ei onnistu yksittäisen ihmisen tai organisaation voimin, siihen tarvitaan kaikkia Jaan Kaplinskin luovaa työtä arvostavia ihmisiä.

Tämän vuoksi esitämme, että ensimmäisenä askeleena **2022 keväällä perustetaan Jaan Kaplinski -seura**. Se kokoaa Virossa, Suomesta ja koko maailmasta yksityishenkilöitä ja yhteisöjä, jotka jakavat saman tavoitteen Kaplinskin perinnön vaalimisesta ja käsittelystä, ja jotka ovat valmiita mahdolluuksiensa puitteissa antamaan panoksensa sen toteuttamiseen. Seura perustetaan voittoa tuottamattomaksi MTÜ:ksi (*mittetulundusühing*), mikä mahdollistaa rahoituksen anomisen mm. säätiöiltä ja lahjoittajilta. Rahoitusta käytetään stipendeihin, palkintoihin, kansainvälisiin konferensseihin ja muihin kulttuuritapahtumiin, joiden avulla tuodaan julki ja edistetään Jaan Kaplinskin perintöä.

Seuralle antavat yhteiskunnallista kantavuutta ja luotettavuutta laaja jäsenkunta ja vahva sisältötyö. Sen avulla voidaan toteuttaa toinen tavoite eli **kunnostaa seuran toimintakeskukseksi Kallaste-huvila Tartossa** osoitteessa Raja 31a. Se on suomalaisen arkkitehdin Walter Thomén suunnittelema, ja se valmistui vuonna 1914. Talon rakennuttivat kodikseen Aino ja Oskar Kallas, ja se on myös Jaan Kaplinskin synnyinkoti.

Alla on hahmotelma toiminnoista, joista uusi seura alkaa toteuttaa. Työn edetessä ne epäilemättä täsmentyvät, laajenevat ja muuttuvat.

- Viron kirjallisuusmuseon arkistossa olevan Jaan Kaplinskin perinnön kunnostus ja tutkimustyön tukeminen. Tätä varten anotaan stipendejä ja tehdään yhteistyötä Viron korkeakoulujen opiskelijoiden kanssa.
- Jaan Kaplinskin kirjallisen luomistyön esittely erilaisten projektien ja tapahtumien avulla. Niihin voivat ottaa osaa myös koululaiset.
- Jaan Kaplinskin ajattelun ottaminen tarkasteluun 2000-luvun ajankohtaisten haasteiden valossa – esimerkiksi ihminen ja luonto, globalisoituminen, tekoäly, uskonto. Tätä varten järjestetään kansainvälisiä konferensseja, seminaareja ja muita tiedetapahtumia. Seura tekee tätä varten yhteistyötä Tarton yliopiston ja muiden tiedeyhteisöjen kanssa.
- Jaan Kaplinskin tuotannon vaikutus muille kulttuurialoille, vastavuoeroisten siteiden tiedostaminen ja tutkiminen yhteistyössä eri kulttuurialojen edustajien kanssa.

- Etsitään Virosta ja Suomesta tukijoita ja henkilöitä, jotka jakavat ajatuksen rakennuksen kunnostamiseksi kulttuurikeskukseksi. Rakennus oli Aino ja Oskar Kallaksen kotina vuosina 1914–1923. Vuosina 1934–1943 sen kuului Jaan Kaplinskin isoisälle Jaan Raudsepalle. Jaan Kaplinski asui talossa kolme ensimmäistä elinvuottaan.

Rakennuksen remontointi vie aikaa, ja olemme asettaneet tavoitteeksi valmistumisen vuodelle 2026. Arvioimme, että talo voi toimia myös paikallisena kulttuurikeskukseksi, jossa voi järjestää monenlaisia tapahtumia, teemailtoja, esiintymisiä, seminaareja jne. Talossa olisi myös Aino ja Oskar Kallaksen omistettut tilat sekä kansainvälinen kulttuuriresidenssi kirjailijoille ja tutkijoille. Kunnostettuun rakennukseen voivat sijoittua myös muut Tarton kirjallisuusseurat, kuten Ene Mihkelsonin seura, Karl Ristikiven seura jne. Tämä rikastaa Tarttoa UNESCO:n kirjailijakaupunkina ja kasvattaa sen tunnettuutta kansainvälisesti.

Kunnostettu rakennus toimii arvokkaana Viron–Suomen-kulttuurisillan symbolina. Arvokkaan suomalaisen arkkitehtuurin palauttaminen takaisin käyttöön on kulttuuriteko Tartolle, Virolle ja kahdelle veljeskansalle, suomalaisten ja virolaisten yhteistyölle ja suhteille.

Myöhemmin Kaplinskin–Kallasten kulttuurikeskuksen ylläpitämiseksi olisi järkevää perustaa säätiö. Se kartoittaisi mahdollisuuksia rakennuksen ostamiseksi, peruskorjaamiseksi ja myöhemmin toiminnan tukemiseksi. Sitä varten anomme julkista tukea, toivomme saavamme lahjoituksia yksityishenkilöiltä, teemme projektihakemuksia ja hankimme omaa tuottoa samaan rakennukseen sijoittuvista vierashuoneista, Seuran ja keskuksen väliset suhteet, säätiön taustayhteisöt ja muut kysymykset täsmennetään lähivuosina.

Jaan Kaplinski sekä Aino ja Oskar Kallas olivat henkilöitä, joiden elämäntyö ulottuu heidän oman elinaikansa ja aikakautensa ulkopuolelle. Tuleva Kaplinski–Kallaste-keskus tulee olemaan paikka, jossa heidän perintönsä saa kodin, ja kertoo heidän tarinansa eteenpäin uusille sukupolville.

*Jaan Kaplinskin sekä Aino ja Oskar Kallaksen keskuksen visiota tukevat:*

Jaan Kaplinskin perhe  
Tarton kaupunki  
Tarton Yliopisto  
Tarton yliopiston kirjasto  
Viron kansallismuseo  
Viron kirjallisuusmuseo  
Viron kirjailijaliitto  
Viron kirjailijaliiton Tarton osasto  
Viron säveltäjien liitto  
Suomen Viron -instituutti

*(Alkuperäinen visiopaperi: Lemmit Kaplinski ja Tiia Toomet, suomennos: Hannele Valkeeniemi)*